

บทบาทพระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนานิบาล (แยม กิตฺติณฺโรวโร)
BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICIAL ROLE FOR EDUCATION SUPPORTING OF
PRADEVA SASSANAPHIBAN (YAM KITTINTARO)

ทวิณา ไชยงยศ¹
สำเร้ง อ่อนสัมพันธู์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนานิบาล (แยม กิตฺติณฺโรวโร) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบบทบาท พระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนานิบาล (แยม กิตฺติณฺโรวโร) รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) ตามบทบาทพระสังฆาธิการ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม 3) ด้านการศาสนศึกษา 4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่รวบรวมข้อมูลในลักษณะพหุวิธีและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า

พระเทพศาสนานิบาล (แยม กิตฺติณฺโรวโร) ท่านมีการวางระเบียบการปกครองชัดเจนในการปฏิบัติของพระสงฆ์ สามเณร เจ้าหน้าที่วัด อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีและมีความสุข ให้ความสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตรวจสอบโครงการทั่วประเทศอย่างไม่ย่อท้อ ใช้เทคนิควิชาการที่ทันสมัยเพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงศีล 5 ได้ง่าย โดยมีสื่อกลางหลายรูปแบบ เช่น บทเพลง, ศิลปิน, วารสาร และรายการโทรทัศน์ เป็นต้น ส่งเสริมการสอนจริยธรรมในโรงเรียนและการสอบธรรมศึกษาของนักเรียน ในส่วนของพระสงฆ์ ให้การสนับสนุนทั้งแผนกกันกรรมและบาลี ให้การอนุเคราะห์การจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ทุกปี ให้ขวัญกำลังใจกับพระภิกษุ สามเณร ประชาชนทั่วไป ที่สำเร็จการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา ชุมชน สนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้ขาดแคลน สร้างอาคารเรียนศูนย์กิจกรรม แนะนำแนวทางการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา สร้างแหล่งเรียนรู้ในวัด บูรณปฏิสังขรณ์สิ่งก่อสร้างในวัด ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม เป็นศูนย์รวมของทุกชาติ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกศาสนา และจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกของประชาชน เช่น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ สาย 84, 556, โรงพยาบาล, ศูนย์ปฏิบัติธรรม ให้ความช่วยเหลือกับผู้เดือดร้อนทั้งทางกายกรรมชาติ หรืออุบัติเหตุจากความไม่สงบ ไม่ว่าจะเป็นทั้งในประเทศหรือต่างประเทศทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน และแก้ปัญหามลพิษส่งเสริมรายได้ของคน ในชุมชนโดยการสร้างอาชีพพัฒนาคน ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการทำงานของท่านคือ ท่านรับผิดชอบงานมาก จึงมีเวลาน้อยที่จะดำเนินงาน คณะทำงานยังไม่เพียงพอ ท่านคิดเร็ว ทำเร็ว ส่งผลให้บางครั้งต้องตัดสินใจเพียงคนเดียว ขาดการรับฟังข้อเสนอแนะ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ท่านมีภารกิจมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้มีความคลาดเคลื่อนในการพบปะปรึกษาหารือในบางครั้ง และด้วยการทำงานที่มุ่งมั่น อาจมีบางครั้งที่ใช้เวลาจากเค็ดขาดน้ำเสียงคุณ จึงทำให้คณะทำงานขาดความกล้าในการปรึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

This research aims to study about PradevaSassanaphiban(Yam Kittintaro) roles of educational supporting as the Buddhist Ecclesiastical Official Monk. The objective is to perceive the educational roles of PradevaSassanaphiban(Yam Kittintaro), the abbot of Raiking Temple (Royal Monastery). According to the roles of the Buddhist Ecclesiastical Official Monk in Sangha Act, there are 6 roles as following 1) Governance 2) Buddhism Propagation 3) Religious Education 4) Welfare Education 5) Public Facilities 6) Public Aids. This research is a qualitative research conducted by multi-method to collect information. The result shows that PradevaSassanaphiban (Yam Kittintaro) has performed many duties in both secular and religious part to publish his capacity of action in the field of educational supporting as mentioned below. The data were analyzed by triangulation

PradevaSassanaphiban (Yam Kittintaro) has settled policy for monks, novices and staffs in the temple to live in harmony together. He visualizes the importance of Dhamma propagation and also plays an important role in Five Precepts Preserved Village Project. He has visited every project around the country contentiously. In order to help people comprehend five precepts perfectly, high technology has been adapted with various types of media such as songs, artists, journals, and TV programmes. Also, he has supported ethics teaching and Dhamma examination in schools.

In term of religious part, PradevaSassanaphiban has supported both religious study and Bali department. Every year, he assists the Sangha Community District 14 to hold a Bali language training before the examination and continuously stimulates graduated monks, novices and people. In public aids, he collaborates with many educational organization and community. Moreover, he donates poor people scholarship, builds learning building's and activities center, provides learning guidelines to institutes, renovates building and landscape in the temple. He has been a center of the community for people in every genders, ages and religions. To help facilitate the community, he assists public transportation by establishing the bus no. 84 and 556 and build a hospital and a meditation center. Also, he assists victims from natural disasters and civil disorder in and out of the country. Pollution and community income are also under his assistant responsibility.

The factors that are obstacles on his process of work are as following. Because of his high responsibility but lacking of staff, time consuming occurs during the work flow. He normally takes action immediately and make a decision individually that lead to inefficient occasions to listen to others' opinion and imperfect results. Furthermore, many duties from both in and out of the country causes the deviation of making appointment. Last but not least, his determination toward the work, sometimes, encourage him to mention some intense utterance. Because of that, other staffs dare not to consult any problems with him.

บทนำ

การศึกษาคือรากฐานของชีวิต ทั้งนี้ทั้งนั้นการศึกษาจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย สังคม เป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยพัฒนาทรัพยากรให้มีศักยภาพสูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทำให้มีความรู้ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลอื่นในสังคม ทั้งยังส่งผลต่อการก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ในอดีตการศึกษาของไทยเป็นการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ (Informal Education) กล่าวคือไม่มีการกำหนดหลักสูตรที่แน่นอน ไม่มีโรงเรียนสำหรับเรียน โดยเฉพาะ ฉะนั้นการศึกษาจะเกิดขึ้นกับผู้ที่อยู่ในตระกูลสูงที่มีความสามารถในการหาโอกาสทางการศึกษา เช่น เรียนรู้จากผู้รู้ ผู้ที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ รวมไปถึง

การศึกษาที่จัดขึ้นในวัดดังนั้นเนื้อหาที่เรียนส่วนใหญ่จึงเน้นด้านพุทธศึกษาและวิชาชีพเป็นหลัก

แต่ในปัจจุบันโอกาสทางการศึกษานั้นมีมากขึ้น ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติสาระการเรียนรู้หรือการเรียนหนังสือ มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหกเว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรและวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545.)

ในส่วนของการจัดการศึกษาก็มีความหลากหลาย คือการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น นั้นก็มีการจัดการการศึกษามากขึ้น อีกทั้งสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต วัดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ที่ห้องที่ว่าการสอบถามพูดคุยกับคนในชุมชนเพื่อรับรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งในการจัดการศึกษาที่มีมากในปัจจุบันนอกเหนือจากการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาก็คือวัด โดยวัดจะมีพระสังฆาธิการเป็นส่วนในการขับเคลื่อนในการสนับสนุนการจัดการศึกษาเป็นหลัก เป็นไปตามมาตรา 9(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น โดยกำหนดความมุ่งหมายและหลักการ ให้จัดการศึกษาเพื่อเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545)

การศึกษาไม่ใช่เรื่องของครูและโรงเรียนหรือกระทรวงเท่านั้นแต่ต้องกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียน ชุมชน

ให้ท้องถิ่นจัดการศึกษาเองโดยมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ มีองค์กรอิสระ ในการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนของโรงเรียนสร้างกลไกประเมินผลการจัดการศึกษาที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ (ประเวศ วะสี, “ปฏิรูปการศึกษาไทย: ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์และมาตรฐาน”, วารสารข้าราชการครู 16(เมษายน-พฤษภาคม 2539), 32-35.)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทราบบทบาทพระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนาภิบาล (แยม กิตติคุณ ไร่) รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง)

กรอบแนวคิดเชิงอ้างอิง

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเชิงอ้างอิงเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนาภิบาล (แยม กิตติคุณ ไร่) รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

บทบาทพระสังฆาธิการ การสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนาภิบาล (แยม กิตติคุณ ไร่) รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง)
1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม 5) ด้านการสาธารณูปการ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัยผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการกำหนดกรณีศึกษาในการวิจัย ซึ่งเลือกกรณีศึกษาเพียงตัวอย่างเดียว เพื่อสามารถที่จะศึกษาตัวแปรที่เกิดขึ้นในการวิจัยอย่างหลากหลาย (Bogan and BiKlen) โดยวิธีการศึกษาจากเอกสาร ดำารบหาความ ทฤษฎี ข้อมูล ดำารเรียน วารสาร รายงานการวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง และคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อนำมาจัดทำโครงร่างงานวิจัยแล้วจึงเสนอขออนุมัติโครงร่างงานต่อภาควิชาเพื่อขอความเห็นชอบ และอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร บทความทางวิชาการ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ในการสนับสนุนการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตลอดจนศึกษาประวัติ และผลงานด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของ พระเทพศาสนาภิบาล (แยม กิตติคุณ ไร่) รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) แล้วนำข้อสรุปที่ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) องค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาใช้เป็น

กรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

2. เก็บข้อมูลภาคสนามใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยการเก็บข้อมูลจากบุคคลหลัก (Key Informant) คือ พระเทพศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติบุโร) รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ต้องการในระดับลึกได้มากที่สุดรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดการศึกษา ในฐานะเจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) จนได้ข้อมูลที่ซ้ำกันพอสมควร พอที่จะรวบรวมเป็นแนวความคิดและอธิบายรูปแบบหรือแนวทางในการสนับสนุนการจัดการศึกษาได้อย่างชัดเจน

3. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้ผลการวิจัยนั้นมีความน่าเชื่อถือ และเกิดความไว้วางใจในคุณภาพของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ตามวิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล จากแหล่งสถานที่ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เปลี่ยนจากปัจเจกบุคคลเป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสังคม แหล่งสถานการณ์แต่ละสถานการณ์ข้อมูลเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร ได้แก่ การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษา โดยใช้แนวคำถามที่ตอบวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยแล้วก็ได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องคนอื่น ๆ มีการเปลี่ยนตัวผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งจะใช้คำถามชุดเดียวกันในการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาประมวลผล ข้อมูลคำตอบใดที่ขัดแย้งกันก็จะรวบรวมคำตอบที่ได้ไปย้อนถามผู้ให้ข้อมูลเรียงตามลำดับลงมา โดยเริ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลักก่อน คือ พระเทพศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติบุโร) จนได้คำตอบที่ตรงกัน เพื่อหาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) พิจารณาการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การสังเกตควบคู่กับการซักถาม การศึกษาแบบแผนการปฏิบัติงานพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจทำได้ง่ายกว่าในระดับสมมุติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และ

แนวคิดขณะลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละอย่าง

4. การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ผ่านมาการตรวจสอบและจะนำมาจัดเรียงเป็นระเบียบโดยการแยกประเภทข้อมูล (Data Classification) เป็นประเภทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิด

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานการวิจัย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างบทสรุป และการรายงานผล จะกระทำควบคู่กันไปในช่วงการออกภาคสนาม (Field Work) โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์สรุปและนำเสนอในรูปแบบของวิธีการเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งได้มาจากการสังเกตสัมภาษณ์ จดบันทึก ศึกษาเอกสาร โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลทางวิชาการที่ผู้วิจัยมาเป็นกรอบแนวคิดหลักของการวิจัยในครั้งนี้และทำร่างรายงานของงานวิจัยนำเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะเพื่อนำมาจัดทำเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่ออนุมัติจบการศึกษาต่อไป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระเทพศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติบุโร) รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) อำเภอสองพราน จังหวัดนครปฐม และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของพระเทพศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติบุโร)

ตัวแปรที่ศึกษา

1) ด้านการปกครอง คือ การดำเนินการปกครองรวมถึงการทำหน้าที่พระกรรมวาจาจารย์เป็นพระอุปัชฌาย์ในการอุปสมบท พระเทพศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติบุโร) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) และรองเจ้าคณะจังหวัด

2) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม คือ การถ่ายทอดคำสอนให้พุทธศาสนิกชนเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมให้ปฏิบัติตามเร่งรัดให้มีการนำศาสนธรรมเป็นรากฐานในการศึกษา การพัฒนาจิตใจ และการดำเนินชีวิตของประชาชน การจัดทำหนังสือและสื่อรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาธรรมและคอยสอดส่องดูแลในการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาไม่ให้ขัดต่อหลักศาสนาและศีลธรรมอันดีงาม

3) ด้านการศาสนศึกษา คือ การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติทั้งแผนกธรรมและบาลี อย่างเช่นการสนับสนุนนักเรียนได้เรียนธรรมศึกษาและสอบไล่ระดับธรรมตรีธรรมโท ธรรมเอก

4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ ความอนุเคราะห์ในด้านการศึกษาในส่วนที่ทางรัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาบริการได้ทั่วถึง การจัดแหล่งเรียนรู้ภายในวัด การสร้างสะพาน การสร้างอาคารเรียน การจัดหาสิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ใช้สำหรับสถานศึกษา

5) ด้านการสาธารณูปการ คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด การจัดวางผังวัด การบำรุงรักษาพุทธสถานเดิมให้คงอยู่

6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ คือ การบริหารจัดการมูลนิธิหลวงพ่อดำไว้จิง และจัดทำโครงการห้องสมุดประชาชน จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลนยากจน การกำหนดเขตอภัยทาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

นอกจากผู้วิจัยที่ถือว่าเป็นเครื่องมือวิจัยที่ดีประเภทหนึ่งแล้วผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้

แบบสรุปการศึกษาเอกสาร

แบบสรุปการประชุมกลุ่มย่อย

แบบการสังเกต

แบบการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทและภารกิจในการสนับสนุนการศึกษาของพระพุทธศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติณฺทรโร)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) โดยให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสเข้ามาเป็นนักวิจัยร่วมกันในการร่วมคิด วางแผนและตัดสินใจในการวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยมีขั้นตอน ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระพุทธศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติณฺทรโร) ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการจากตำรา หนังสือเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์สังเคราะห์

2. กำหนดกรอบแนวคิด ขอบเขต ของการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านเผยแผ่ศาสนา ด้านสาธารณูปการด้านสาธารณสงเคราะห์ ของพระพุทธศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติณฺทรโร)

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิด

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นขอคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และส่งให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเบื้องต้น

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มสัมภาษณ์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือถึง คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือถึงพระพุทธศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตฺติณฺทรโร) และผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิด โดยศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ในการศึกษาข้อมูลทางเอกสารก่อนจะเก็บข้อมูลภาคสนาม

2. เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต

3. รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีสัมภาษณ์ การสังเกตของแต่ละสถานการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยช่วงเวลาที่ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ไม่ว่าจะเป็นการสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารนั้น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์ ออกเป็นหมวดหมู่โดยยึดหลักเกณฑ์ตามความมุ่งหมายวิจัยเป็นหลัก จากนั้นตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า

2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบของการพรรณนา จำแนกตามประเด็น

เนื้อหาตามความมุ่งหมาย จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามควบคู่กันไป หลังจากได้ข้อมูลภาคสนามที่ครบถ้วนเพียงพอต่อการตอบคำถามของการวิจัยตามกรอบแนวคิด นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาสรุปเป็น บทบาทพระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนากิบาล (แยม กิตติคุณโร)

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความน่าเชื่อถือของข้อมูลดำเนินการโดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ตามวิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนิน 3 วิธีการ ได้แก่

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ ตรวจสอบตามแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ 1) สถานที่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ 2) บุคคลที่ ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลนั้นจะเหมือนเดิมหรือไม่ 3) เวลา ถ้าข้อมูลต่างเวลากันข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่โดยการสัมภาษณ์บุคคลกลุ่มต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนากิบาล (แยม กิตติคุณโร) ว่ามีความแตกต่างหรือสอดคล้องกันอย่างไร

2. การตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) พิจารณาข้อมูลจากแหล่งต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาแบบแผนการปฏิบัติงาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ควบคู่กับการสนทนากลุ่ม การสังเกต ข้อมูลที่ได้จะเหมือนหรือต่างกันอย่างไร (สุภาวศ์ จันทวานิช 2552, หน้า 32)

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจทำได้ง่ายกว่าใน ระดับสมมุติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis)

อภิปรายผล

การศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนากิบาล (แยม กิตติคุณโร) มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลแยกเป็น 6 ด้าน พบว่ามีบทบาทที่ดีทุกด้านและโดดเด่นด้านการสนับสนุนการศึกษา จึงสรุปการอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกครอง จากข้อค้นพบเกี่ยวกับด้านการปกครองของพระเทพศาสนากิบาล (แยม กิตติคุณโร)

ในฐานะ รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) เลขานุการหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ 1 องค์อุปถัมภ์โรงเรียนต่าง ๆ ท่านเป็นพระเถระที่มีบทบาทการปกครองที่มีความชัดเจน มีความสามารถในการบริหารงานเป็นอย่างดี ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร การใช้คนให้เหมาะสมกับการจัดบุคลากรให้ตรงกับตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้ง เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความสามารถเต็มที่ตามความถนัด กำหนดภาระงานให้ไว้ชัดเจนทำให้การดำเนินงานมีอุปสรรคน้อยและท่านใช้หลักทั้งทางธรรมและทางโลกผสมผสานในการบริหารการปกครองเพื่อให้ทันต่อโลกต่อเหตุการณ์ มีการวางแผนการที่จะดำเนินงานหรือกิจกรรมเสมอเพื่อวางไว้เป็นแนวทางและสำรวจข้อมูลพื้นฐานของพระสงฆ์อยู่เสมอเพื่อที่จะส่งเสริมเพิ่มพูนความสามารถของพระสงฆ์ให้มีมากขึ้น โดยการบริหารการปกครองในส่วนของคุณพระสงฆ์และโรงเรียน มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลาของท่าน เพราะโรงเรียนจะมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ดูแลบริหารจัดการเป็นหลัก ท่านเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ท่านจึงทำให้บทบาทด้านการปกครองในส่วนสถาบันการศึกษาน้อยกว่าสถาบันสงฆ์ที่ท่านมีอำนาจการปกครองโดยตรง บทบาทด้านการปกครองของท่านเป็นไปในทางที่ดีมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถในการปกครองสูง มีภาพลักษณ์ที่ดี จึงทำให้ท่านได้รับมอบหมายให้ดูแลปกครองในหลายๆด้านเป็นบทบาทที่ยอมรับไว้วางใจในหมู่คณะสงฆ์และคนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระโชติ บิสิฐ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ด้านการบริหารงานภาระงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ และกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้ และด้านการบริหารองค์กร มีการทำงานเป็นทีม 2) ประสิทธิภาพการบริหารงาน พบว่า ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานมอบหมายให้ทำ โดยใช้คนให้ตรงกับความรู้และความสามารถในการบริหารงาน มุ่งบริหารอย่างประหยัด คุ่มค่าและสนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และในการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น 3) ศักยภาพการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ใน 3 ด้าน พบว่า ในการบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน และแก้ปัญหาจุดด้อย

ของบุคลากรในการบริหารงาน ในการบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และในการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง 4) มีแนวทางข้อเสนอแนะ ควรมีวิธีการพัฒนาคนให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักพระศาสนาที่ถูกต้อง มีการพัฒนาสมรรถนะภาระงานด้านการบริหาร

โดยขอบรมให้พระสังฆาธิการให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาจิตใจ จริยธรรม คุณธรรม และให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาและตั้งมั่นความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนต่อไป

2. บทบาทด้านการการศาสนศึกษา จากการวิจัยพบว่าพระเทพศาสนากิบาล (แยม กิตฺติบุโร) ท่านได้รับการยกย่องอย่างประจักษ์ด้านการเป็นผู้นำการอบรมบาปก่อนสอบของคณะสงฆ์ เห็นได้ชัดถึง ความมีน้ำใจอันงามในการเป็นเจ้าภาพ ทุกปีอย่างต่อเนื่อง ท่านดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จนประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังจัดงานเพื่อเป็นเกียรติในการที่พระสังฆาธิการประสบความสำเร็จด้านการศึกษา ท่านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับครู นักเรียน และประชาชนทั่วไปเป็นนิจ สนับสนุนการสอบธรรมศึกษา โดยเข้าไปให้แนวทางชี้แนะอย่างใกล้ชิด จัดทำเข็มเชิดชูเกียรติให้กับบุคคลที่สอบธรรมศึกษาผ่าน และยังให้การอุปถัมภ์การเปิดหน่วยวิทยบริการของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี วัดไร่จิง (พระอารามหลวง) อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมให้กับพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ แสนมงคล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมิน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชิงดาว อำเภอเชิงดาว จังหวัดเชียงใหม่” จากผลการวิจัยพบว่า ในด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมมาก โรงเรียนได้กำหนดหลักการของโครงการเหตุผลสอดคล้องกับนโยบายหลักของกระทรวงศึกษาธิการและของโรงเรียน รวมทั้งนำหลักไตรสิกขาเป็นฐานในการกำหนดหลักการ ในด้านวัตถุประสงค์มีความชัดเจนเหมาะสมมาก โดยเฉพาะช่วยปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน พัฒนาให้นักเรียนให้มีวินัยในตนเองและมีความสามัคคีในหมู่คณะรวมถึงผู้บริหารได้เห็นความสำคัญและได้ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์และนโยบายของโครงการให้แก่คณะครูอาจารย์อยู่ในระดับมาก ส่วนการกำหนดหลักการและ

เหตุผลของโครงการการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์แก่บุคลากร และครูอาจารย์รวมทั้งให้การสนับสนุน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโครงการมีความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

3. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ จากการวิจัยพบว่าพระเทพศาสนากิบาล (แยม กิตฺติบุโร) ท่านเป็นพระมหาเถระที่บำเพ็ญคุณูปการต่องานการศึกษาของชาติ สนับสนุนเยาวชนของไทยทุกทาง ไม่ว่าจะเป็น การมอบทุนการศึกษา แจกอุปกรณ์การศึกษา ช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมอีกทั้งการต่อเติมสร้างอาคารของโรงเรียนเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ สร้างแหล่งเรียนรู้ให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลน สนับสนุนค่าน้ำ ค่าไฟ ให้กับ โรงเรียน ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ทำให้ท่านเป็นที่ยอมรับนับถือกันโดยทั่วไปถึงคุณงามความดีต่างๆ ของท่าน โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนการศึกษา จากจุดเริ่มต้นจากการสานเจตนารับงานต่อจากอดีตเจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) จนกระทั่งพัฒนาตนเองเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนโดยทั่วไป ซึ่งได้รับการยกย่องจากสถานบันการศึกษาหลายแห่งมากมาย ไม่ว่าจะเป็น โล่เกียรตินคุณ ปริญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ท่านมีความเชื่ออยู่เสมอว่า การศึกษานับสร้างคน คนนั้นสร้างชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกามานะ สุเมธโส (มากมุล) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและ 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี และพบผลการวิจัยว่า 1. การบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่เหลืออีก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่ายด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา และด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของ พระสังฆาธิการ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาสามัญ มีผลทำให้ความเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วน

สถานภาพส่วนบุคคลด้าน อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา ทางธรรม และตำแหน่ง ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ด้านสถานที่ ควรจัดสภาพแวดล้อมภายในอาศรมบริเวณ โรงเรียนและบริเวณรอบนอกโรงเรียน โดยดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น มีบรรยากาศที่สะอาด สงบ และสว่าง เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า จิตศึกษาความปลอดภัยในแก่นักเรียน, ด้านค่าใช้จ่าย ควรจัดสรรรายได้ประจำปี ของวัดมาช่วยเหลืองานด้านการศึกษาส่งเคราะห์อย่างชัดเจน โดยจัดสรรเป็นงบประมาณประจำปีในแต่ละปี,ด้านการพัฒนาการศึกษาควรปรับกระบวนการพัฒนา เริ่มที่การพัฒนาครูผู้สอนเป็นประการแรก โดยการปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรม จริยธรรม ให้ครูเป็นตัวอย่างทางความประพฤติดีแก่นักเรียน, ด้านการบริหารการศึกษาควรจัดบริการแนะแนวทางการศึกษาแก่นักเรียน โดยผ่านทางกิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียน กิจกรรมทางวิชาการ กีฬา กิจกรรมทางศาสนา และการพบปะอาจารย์ที่ปรึกษาประจำวัน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งและดี และ ด้านอื่น ๆ ควรประสานงานกับผู้นำชุมชน หรือตัวแทนหมู่บ้านหรือประชาชนผู้ ที่อาศัยในชุมชนที่วัดและ โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อรับทราบและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

4. บทบาทด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม จากการวิจัยพบว่าพระเทพศาสนาภิบาล (แถม กิตติคุณโร) เป็นพระเถระที่เอาใจใส่กิจการพระศาสนาโดยตลอดแต่ครั้งยังไม่ได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาส ครั้งเป็นเจ้าอาวาสแล้วยังเพิ่มศักยภาพในการดำเนินกิจการพระศาสนามากขึ้น ท่านดำเนินโครงการกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จนเป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วประเทศ ท่านมีวิธีการเผยแผ่ที่หลากหลายเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงพระศาสนาได้ง่ายตามความชอบของบุคคลนั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยพระมหาศักดิ์พิชัยานสิโท ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปติ (วีระ ภาทวาร)” ผลการศึกษาพบว่า พระวิสุทธาธิปติได้ใช้สื่อตัวท่านเป็นสื่อบุคคลที่สำคัญ มีรูปแบบการนำเสนอด้วยวิธีนำเสนอโดยตรง นำเสนอโดยการเปรียบเทียบ อุปมา อุปมัย นำเสนอโดยการใช้อย่าง นำเสนอโดยการเชื่อมโยงกับสถานการณ์และนำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม โคลง กลอนประกอบ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อมวลชน ได้แก่ สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียงและการใช้สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ การสร้างวัดอุ้มงคล บทความ แถบบันทึกละเสียง

5. บทบาทด้านการสาธารณูปการ จากการวิจัยพบว่าพระเทพศาสนาภิบาล (แถม กิตติคุณโร) ท่านให้การพัฒนาวัดมากมาย เป็นทั้งแหล่งความรู้ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ เป็นศูนย์รวมพลังศรัทธากับทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ อีกทั้งยังบริหารจัดการพื้นที่วัดสะอาดร่มรื่น และจัดพื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์มากมายไม่ว่าจะเป็นชาวบ้าน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ รวมถึงอำนวยความสะดวกให้กับคณะสงฆ์ที่เดินทางมาที่วัดไร่จิง (พระอารามหลวง) ทุกที่ในบริเวณวัดถูกจัดเป็นสัดส่วนส่วนงาน โดยท่านจะคำนึงถึงความปลอดภัยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เริงฤทธิ์ พลนามอินทร์ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาในจังหวัดอุดรธานี” พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานีมีบทบาทในการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาทั้ง 3 ด้าน คือ 1) การพัฒนาด้านวัตถุ พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีบทบาทในการพัฒนาภายในบริเวณวัดเป็นหลักเช่น ถาวรวัตถุที่อำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์และภิกษุสงฆ์จัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและบุคคลทุกวัยทุกระดับการปลูกป่าบริเวณวัดเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนนอกวัดได้บริจาคเป็นเงินกองทุน การศึกษาหรือสมทบทุนอาหารกลางวันและสนับสนุนการก่อสร้างศาลาประชาคมในตำบลและหมู่บ้าน 2) การพัฒนาด้านจิตใจ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้อบรมประชาชนในการสวดมนต์รักษาศีลและแสดงธรรมเทศนาในวันพระรวมทั้งการแนะนำชักชวนให้ลดละเลิกอบายมุข 3) การพัฒนาด้านสังคม พระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้ช่วยกระตุ้นจิตใจประชาชนให้ทำความดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ร่วมประชุมและให้ข้อเสนอแนะการทำงานแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อสร้างสามัคคีและความสงบสุขในชุมชน

6. บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์จากการวิจัยพบว่าพระเทพศาสนาภิบาล (แถม กิตติคุณโร) ท่านมีอุปนิสัยชอบช่วยเหลืองานสังคมเสมอ เป็นพระที่น่าอนุโมทนา เป็นพระผู้เกิดมาเพื่อทำงานเพื่อสังคม ใจกว้างชีวิตของท่านมีคุณค่าเพื่อผู้อื่น สังคมจึงยกย่องท่าน เพราะท่านให้การสงเคราะห์ทุกหน่วยงานที่ขาดแคลนและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนชุมชน โดยทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทุม อังกูโรหิต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สถาบันทางพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์”, ผลการศึกษาพบว่า 1. พระภิกษุสงฆ์ นักวิชาการและบุคคลทั่วไปสนับสนุนการทำงาน สังคมสงเคราะห์ของสถาบันทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากสอดคล้องกับหลักคำสอนของ พระพุทธศาสนา และเป็นการทำเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งที่สวัสดิการ ของรัฐยังเข้าไปไม่ถึง 2. วัดทั้งห้าวัด และเสถียรธรรมสถานมีจุดอ่อน

จุดแข็งที่แตกต่างกัน แต่เผชิญปัญหาและอุปสรรคที่คล้ายคลึงกัน เช่น ด้านเงินทุนและบุคลากร ขณะที่เสถียรธรรมสถานได้รับความร่วมมือ จากชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในระดับที่น่าพึงพอใจ ชาวบ้าน มักมีทัศนคติว่างานสังคมสงเคราะห์ที่วัดทั้งหลายทำมิใช่ “กิจของสงฆ์”

3. การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพจะเป็นการทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดยการ สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับรัฐและชุมชนรวมทั้งองค์กรเอกชน และใช้สื่อช่วยในการเผยแพร่ กิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น ที่สำคัญคือการสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานสังคมสงเคราะห์กับการเผยแผ่ธรรม นอกจากนั้นพระสงฆ์ต้องมีความระมัดระวังด้านความประพฤติให้อยู่ในกรอบของพระวินัยและจารีตประเพณีในขณะปฏิบัติภารกิจให้การสงเคราะห์ประชาชน ในภาพรวม งานวิจัยนี้ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานสังคมสงเคราะห์ของสถาบันทางพระพุทธศาสนาในสังคมพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท และสามารถนำไปใช้เป็น ตัวอย่างสำหรับพระสงฆ์และวัดอื่น ๆ ที่ดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันได้

ข้อเสนอแนะงานวิจัยทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่าภารกิจของพระเทพศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตติคุณโร) มีหลากหลาย โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์การศึกษาให้กับสามเณร พระสงฆ์ และบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นภารกิจที่หนัก หน่วยปกครองสงฆ์ควรจัดหาทีมงานที่แบ่งเบาภาระให้กับพระสังฆาธิการมากขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสงเคราะห์มากขึ้น
2. พระเทพศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตติคุณโร) ท่านมีรูปแบบในการสนับสนุนการจัดการศึกษาที่หลากหลายควรมีการจัดทำเป็นนโยบายการสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับพระสังฆาธิการในการนำไปใช้ไปปฏิบัติ
3. เจ้าคณะจังหวัดควรมีนโยบายเกี่ยวกับการให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการที่ชัดเจน เพื่อให้พระสังฆาธิการที่มีความถึงพร้อมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาได้มีแนวทางที่เหมาะสมและให้การดำเนินการเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลหรือสถานศึกษาที่ได้รับการสงเคราะห์จากพระสังฆาธิการ
4. บทบาททั้ง 6 ด้าน ของพระเทพศาสนาภิบาล (แฉ่ม กิตติคุณโร) มีความชัดเจนในทุกบทบาทจนได้รับประกาศเกียรติคุณ สมกับการยกย่องให้เป็นพระสังฆาธิการตัวอย่างที่

ทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม แต่ส่วนใหญ่จะได้รับจากภาคส่วนของการศึกษา และภาคส่วนของพระสงฆ์ ควรเพิ่มเติมประกาศเกียรติคุณจากภาคส่วนอื่น เช่น ภาคส่วนการปกครอง เพื่อให้เป็นขวัญกำลังใจและเป็นแบบอย่างให้กับพระสังฆาธิการที่สละตนเพื่อสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ
2. ควรศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการที่ทำประโยชน์ต่อการศึกษาที่มีแนวทางสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ
4. ควรศึกษาการบริหาร โรงเรียนสามัญศึกษาที่บริหารงานโดยพระสังฆาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- พระโชติบดีรัฐ. “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2554.
- พระมหาศักดิ์พิชัยยานสิทุ โธ (ชัยดี). “ศึกษายบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระวิสุทธาธิปดี (วีระภุททจารี)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,2549.
- ทิพวรรณ แสนมงคล. “การประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชิงดาวอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- พระใบฎีกามานะ สุเมธโส (มากมุล). “การบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการเชิงพุทธบัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.
- เริงฤทธิ์ พลนามอินทร์. “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาในจังหวัดอุดรธานี” , วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.

ประทุม อังกูรโรหิต. “สถาบันทางพระพุทธศาสนากับงาน
สังคมสงเคราะห์”, วิทยานิพนธ์ดุสิตวิทยบัณฑิตศูนย์พุทธ
ศาสนศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

สุภาวศ์ จันทวานิช, **วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ**, ครั้งที่ 6
(กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2542),34-36.

ประเวศ วะสี, “ปฏิรูปการศึกษาไทย : ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์
และมาตรฐาน” ,วารสารข้าราชการครู 16 (เมษายน-
พฤษภาคม2539) ,32-35.

กรมศาสนา,พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2535 ,

(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
2547),79

Bogan and BiKlen,1982: 58 อ้างถึงใน นพดล เจนอักษร, “การ
ใช้อำนาจในการบริหารของผู้นำทางการบริหาร
การศึกษาไทย กรณีศึกษาเชิงคุณภาพ”(วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2537),19

